

Udgivet 25.10.2023

Bælgsæd og andre afgrøder til konsum: Husk at indregne meromkostninger

Dyrkning af afgrøder – særligt bælgsæd – til konsum vinder frem. Du kan langt hen ad vejen trække på erfaringer med dyrkning af samme eller lignende arter til foder, men der kan være en række forskelle, som betyder en del for økonomien i produktionen.

Af Anna Borum, Lars Egelund Olsen, Michael Højholdt

Her får du en introduktion til et værktøj, som hjælper dig til at estimere de opgaver, der kan være knyttet til produktionen, og som også kan understøtte værdisætning af meromkostninger. Som en særlig funktion kan værktøjet også beregne den nødvendige merpris på afgrøden til konsum for at opnå samme dækningsbidrag efter arbejde og maskiner som ved dyrkning af arten til foder.

Hent værktøj til at beregne meromkostninger ved at dyrke afgrøder til konsum (Excel-fil)
(/media/qvcpisx4/vaerktoej-til-at-beregne-meromkostninger-ved-at-dyrke-baelgsaed-og-andre-afgroeder-til-konsum.xlsx)

Sådan anvender du værktøjet

Værktøjet giver mulighed for at specificere de opgaver, der skal løses ved dyrkning af konsumafgrøder fra etablering til lagring og tørring, og som adskiller sig fra dyrkning af samme art til foder.

Værktøjet bygger på afgrødekalkuler for økologisk dyrkning af markært, hestebønner, lupiner og havre på henholdsvis uvandet sandjord, vandet sandjord og lerjord.

Værktøjet er udviklet af Innovationscenter for Økologisk Landbrug med støtte fra Fonden for Økologisk Landbrug og i samarbejde med SEGES Innovation.

Areal og udbytte

I værktøjets startfane angiver du det antal hektar, der dyrkes med afgrøden, så faste omkostninger kan fordeles på det relevante antal hektar. Desuden kan du angive eventuelle restriktioner som den specifikke art giver på afgrødevalget (f.eks. kornfri forfrugt ved dyrkning af glutenfri havre).

På udbyttesiden angiver du, om der forventes frarensning, og hvilken pris der eventuelt kan opnås for den frarensede mængde.

Indtast forudsætninger for beregning af meromkostninger ved dyrkning af afgrøder til konsum

Emne				kr. pr. ha
Areal med afgrøden				
Antal ha med afgrøden til fordeling af faste omkostninger			15 ha	
Restriktioner på afgrødevalg (f.eks. kornfri forfrugt ved glutenfri kornproduktion)	-	kr. pr. ha		-
				antal skal angives med negativt fortegn
Udbytte				
Frærens med prisreduktion	50	kr. pr. hkg	-2,5 hkg pr. ha	-125
Stykomkostninger				
Tillæg udsæd konsum ift. foder	1	kr. pr. kg		
Parti afgrøde til rens af anlæg	200	kr. pr. hkg	-5,0 hkg i alt	-67

Stykomkostninger

Du kan angive et eventuelt pristillæg til udsæden i forhold til at købe udsæd til foder, og der er mulighed for at angive en mængde af afgrøden som anvendes til at "skylle" anlæg igennem ved opstart af høst, og det pristab der forventes realiseret på mængden.

Maskin- og arbejdsomkostninger

I forbindelse med dyrkning af afgrøder til konsum kan der ligge en række arbejdsopgaver omkring rengøring og håndtering, som bør indregnes ved vurdering af afgrødens potentiale.

De opgaver kan bl.a. omfatte ekstra rengøring af såmaskine, lugning i marken, ekstra rengøring af mejetærsker, ekstra rengøring af vogne, ekstra rengøring af lager/silo og ekstra rengøring af transportanlæg (redlere, snegle osv.).

Der kan eventuelt også være behov for ekstra skadedyrssikring, skårlægning af afgrøden og ekstra skånsomhed ved håndtering.

Herudover kan der opstå andre behov, som i værktøjet kan angives under "Øvrige ekstraomkostninger konsum".

Disse elementer kan alle angives under overskriften "Maskin- og arbejdsomkostninger" i værktøjet.

antal skal angives med negativt fortegn

Maskin- og arbejdsomkostninger			
Rengøring af såmaskine inden såning (time)	225 kr. pr. time	-1,0 timer pr. såning	-15
Lugning (time)		0,0 timer pr. ha	0
Ekstra rengøring af mejetærsker (time)		-2,0 timer pr. høst	-30
Ekstra rengøring af vogne (time)	225 kr. pr. time	-1,0 timer pr. høst	-15
Ekstra rengøring af silo/lager (time)	225 kr. pr. time	-4,0 timer pr. høst	-60
Ekstra rengøring af transportanlæg (time)	225 kr. pr. time	-2,0 timer pr. høst	-30
Ekstra skadedyrssikring	300 kr. pr. høst	-1,0 stk.	-20
Skarlægning	500 kr. pr. ha	-1,0 stk.	-500
Ekstra skånsomhed ved håndtering	100 kr. pr. ha	-1,0 stk.	-100
Øvrige ekstraomkostninger konsum	100 kr. pr. ha	-1,0 stk.	-100
Sum			-1.062

Priser

For at gøre det nemt at lave en følsomhedsvurdering kan du indtaste priser på afgrøderne til såvel foder som konsum nederst på værktøjets startside.

Priser	Foder	Konsum	
Markærter	405	405	kr. pr. hkg
Hestebønner	405	405	kr. pr. hkg
Lupiner	550	550	kr. pr. hkg
Havre	210	210	kr. pr. hkg

Resultater

Nedenfor kan du se et eksempel på et resultat af anvendelse af værktøjet, hvor ovenstående forudsætninger er inddraget. I eksemplet er der estimeret omkostninger ved dyrkning af 15 hektar markært til konsum, hvor det forudsættes, at meropgaverne omkring dyrkning til konsum afsluttes første gang de påbegyndes – f.eks. at der sås færdigt, så såmaskinen kun skal rengøres én gang pr. afgrøde.

Se eksempel (/media/jcnkkn0a/eksempel-paa-beregning.jpg)

Meromkostningerne opgøres i eksemplet til 43 øre pr. kg, og derfor skal afgrøden til konsum koste mindst 4,48 kr. pr. kg, hvis afgrøden til foder koster 4,05 kr. pr. kg, og dækningsbidraget mindst skal være på samme niveau.

Resultatfaner

Der er to låste kalkulefaner, hvor indholdet ikke kan ændres, dels for afgrøderne til foder og dels til konsum. Det samme indhold findes også på to ulåste faner, hvor du frit kan tilpasse kalkulerne med egne forventninger.

Ansvar ved brug af værktøjet

Innovationscenter for Økologisk Landbrug påtager sig intet ansvar for tab, herunder driftstab, avancetab eller anden form for direkte eller indirekte tab ved anvendelse af dette værktøj eller tilknyttede informationer og applikationer.

Støttet af:

Fonden for **økologisk landbrug**

For mere information

Anna Borum

Konsulent

Planteprotein til konsum,
landsforsøg

+45 21 67 65 33

abor@icoel.dk

Lars Egelund Olsen

Specialkonsulent

Ukrudt, gødskning, salgsafgrøder

+45 40 62 25 65

lols@icoel.dk